

Є. І. Цікало, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту

У. В. Пелех, канд. екон. наук, асистент кафедри обліку і аудиту

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА НЕЧІТКІСТЬ У ПРИЙНЯТТІ Й РЕАЛІЗАЦІЇ РІШЕНЬ ЗА ГОСПОДАРСЬКИМИ ОПЕРАЦІЯМИ

Ключові слова: бухгалтерський облік, господарська операція, невизначеність, нечіткість, рішення.

Господарські операції, що відображаються в бухгалтерському обліку, як зазначено в Законі «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», викликають зміни у структурі активів, зобов'язань, власному капіталі підприємства [1]. Рішення про здійснення господарських операцій прагматично повинні бути спрямовані на отримання економічних вигід від вказаних змін.

На практиці не завжди вдається досягти запланованих вигід через недостатність (неповноти) інформації про середовище здійснення операцій, недетермінованості зв'язків між діями за операціями та їхніми наслідками, неоднозначності інтерпретації подій тощо. Невизначеність у вхідній інформації призводить до нечіткості в отриманні фінансового результату й неоднозначній оцінці фінансового стану.

Невизначеність у настанні подій за господарськими операціями проявляється як лінгвістична дефініція у формулюванні, в названому вище Законі, термінів економічна вигода, активи, зобов'язання. З визначень цих термінів випливає, що рішення за господарськими операціями повинні враховувати справдження очікувань і втілення потенційних можливостей досягнення економічних вигід та розроблятися і реалізовуватися з використанням методів і засобів нечітких множин і нечіткої логіки [2; 3; 4].

Базовою лінгвістичною категорією (змінною) для рішень слугуватиме «впевненість», яка матиме якісні ступені оцінки. Рішення, що розроблятимуться, повинні бути достатньо алгоритмізованими в контексті виконання господарських операцій, щоб за правилами нечіткої логіки дій провести такі зміни в активах, власному капіталі й зобов'язаннях, які б задовольняли суб'єкта за показниками фінансового результату чи фінансового стану.

Особливої ваги набуває робота за нечіткою логікою з визначення функцій належності (фазифікації) нечітких множин фінансових результатів і станів з наближенням до точки біфуркації, коли невизначеність зростає і необхідні чіткі висновки (дефазифікація). Описи господарських операцій повинні бути глибоко аналітично інформативними (на рівні реквізитів), щоб відшукувати «дешицу» (визначальний елемент дії, події, що спричиняє біфуркаційний перехід) у порушенні рівноваги, технологічно довершеними прикладними діями, щоб гнучко і своєчасно реагувати в ході формування ситуацій.

Правила виконання дій за господарськими операціями становлять нечітку базу знань. Функції належності повинні дати змогу реалізувати ланцюг зв'язків «господарські операції – активи, зобов'язання, власний капітал – економічна вигода – фінансовий результат, фінансовий стан».

Критеріальна база вироблення рішень та їх специфіковане прописування в технології виконання господарських операцій за нечіткою логікою формуватиметься на основі принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, пріоритетними з яких виступатимуть: обачність, повне висвітлення, нарахування, превалювання сутності над формою.

Список використаних джерел: 1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (із змінами і доповненнями станом на 05.10.2017 р. відповідно до № 2164-VIII). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/996-14>. 2. Борисов А. Н., Крумберг О. А., Федоров И. П. Принятие решений на основе нечетких моделей: примеры использования. Рига: Зинатне, 1990. 184 с. 3. Заде Л. А. Основы нового подхода к анализу сложных систем и процесса принятия решений // Математика сегодня. Москва: Знание, 1974. С. 5-49. 4. Кофман А. Введение в теорию нечетких множеств: пер. с франц. Москва: Радио и связь, 1982. 432 с.